

Sammanfattning

SKL och RMV bör läggas samman

Utredningens uppdrag har varit att lämna förslag om den framtida organisationen av den forensiska verksamheten. Med forensisk verksamhet avses i detta betänkande främst kriminalteknik, rättsmedicin, rättskemi, rättsgenetik och rättspsykiatri¹. Utifrån en ingående beskrivning av verksamheterna vid Rättsmedicinalverket (RMV) och Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) har utredningen övervägt för- och nackdelar med att lägga samman de två myndigheterna.

SKL och RMV utför flera typer av analyser som är av likartad karaktär och deras roller som forensiska expertorgan inom rättsväsendet är i princip identiska. Genom utvecklingen på det forensiska området har dessutom verksamheterna närmat sig varandra innehållsmässigt. Att myndigheternas undersökningar och övergripande uppdrag liknar varandra gör att utredningen kan se flera fördelar med en sammanläggning. De främsta skälen för att inrätta en ny forensisk myndighet är att

- den statliga forensiska funktionen förstärks,
- den forensiska verksamhetens oberoende understryks,
- förutsättningarna för det forensiska FoU-arbetet förbättras,
- ledningen och styrningen blir mer enhetlig och verkningsfull,
- den forensiska delen av brottsutredningsarbetet underlättas,
- den rättsbiologiska verksamheten kan samordnas,
- verksamheten med droganalyser kan samordnas,
- administrationen effektiviseras, och
- verksamhetens allmänna samhällsnytta kan tas bättre tillvara.

Att den rättsbiologiska verksamheten kan samordnas innebär bl.a. ett mer effektivt utnyttjande av personal och teknisk utrustning

¹ Ibland ingår rättskemi och rättsgenetik i begreppet rättsmedicin

samt bättre förutsättningar för kompetensutveckling. Detsamma gäller verksamheten med droganalyser.

De forensiska verksamheterna fungerar av allt att döma väl även med dagens organisation. Om de forensiska disciplinerna hade varit nya och man idag givits i uppdrag att från början bygga upp en forensisk organisation, skulle det dock sannolikt aldrig kommit i fråga att dela upp verksamheterna på två myndigheter. Det finns inte något i sak som talar för att det är lämpligt att hålla RMV:s och SKL:s verksamheter organisatoriskt åtskilda. Utredningen kan därför inte se några egentliga nackdelar med en samlad forensisk myndighet. Negativa effekter som hänför sig till omorganisationen som sådan och som därmed är av tillfällig karaktär kan inte tillmätas avgörande betydelse när man överväger att inrätta en ny och mer ändamålsenlig organisation.

Med hänsyn till de fördelar som en gemensam myndighet innebär bör RMV och SKL läggas samman.

Forensiska institutet (FORI) – en ny myndighet inrättas

En sammanläggning av SKL och RMV innebär att en ny myndighet inrättas – Forensiska institutet (FORI). Institutet bör ansvara för all den verksamhet som idag bedrivs av SKL och RMV. När det gäller den rättspsykiatriska verksamheten föreslås dock att driften fortsättningsvis i sin helhet – i enlighet med statsmaktens tidigare uttalanden – skall skötas av sjukvårdshuvudmännen. Detta innebär att staten bör inleda förhandlingar med Stockholms läns landsting och Västra Götalandsregionen om ett övertagande av driftansvaret för RMV:s rättspsykiatriska avdelningar i Stockholm och Göteborg. Staten genom Forensiska institutet skall dock alltjämt vara huvudman för den utredande rättspsykiatrin.

RMV är organiserat direkt under Justitiedepartementet, medan SKL har Rikspolisstyrelsen som chefsmyndighet. Med ställningen som myndighet under Rikspolisstyrelsen kan laboratoriet inte i alla avseenden anses vara oberoende. Utredningen föreslår att Forensiska institutet inte skall vara en del av polisväsendet. Som tidigare utredningar har tagit upp kan det annars finnas i vart fall en teoretisk risk för att allmänheten uppfattar myndigheten som inte helt opartisk. I och med den tekniska bevisningens allt större betydelse blir dessutom frågan om objektivitet och oberoende allt viktigare. Ett oberoende från polisväsendet är då av värde i största

allmänhet, och i synnerhet när den forensiska verksamheten i ett enskilt fall blir särskilt hårt ansatt och ifrågasatt.

SKL har framfört farhågor om att samverkan med polisen kommer att försämrats om verksamheten organisatoriskt kopplas ifrån polisväsendet. Utredningen delar SKL:s uppfattning att det i en ny myndighetsstruktur är av största vikt att bevara det nära samarbetet mellan polisen och de verksamheter som idag bedrivs vid SKL. De goda relationerna mellan polisen och SKL kan dock inte i första hand ha sin grund i att SKL är en del av polisväsendet, utan i att polisen är beroende av laboratoriets unika kompetens i frågor av såväl operativ som strategisk art. Med hänsyn till den forensiska verksamhetens allt större betydelse för brottsutredningsarbetet kommer det mellan polisen och den nya forensiska myndigheten finnas ett starkt behov av nära samverkan. Man kan därför bortse från risken att denna kommer att försämrats endast p.g.a. organisationstillhörigheten.

Såvitt utredningen har kunnat utröna innebär inrättandet av en myndighet utanför polisväsendet inte några praktiska eller legala hinder för att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan polisen och den forensiska expertverksamheten. Tillämpningen av sekretesslagstiftningen bör inte påverkas av att SKL förs från polisväsendet. Den nya myndigheten bör därtill ha samma tillgång till de register som SKL har idag och överta laboratoriets ansvar för kvalitetssäkring av och metodutveckling för de tekniska rotlarna samt rollen som kriminalteknisk institution åt Polishögskolan.

Närmare om Forensiska institutet

När det gäller frågan om finansiering av Forensiska institutets verksamhet bedömer utredningen att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl att ändra finansieringsformen för någon av de verksamheter som myndigheten skall svara för. Den ordning som gäller idag för de olika verksamheterna bör således råda även tills vidare. Därtill bör de villkor för uppdragsverksamhet som idag ställs upp för RMV och SKL gälla även den nya myndigheten. Utredningen föreslår inte heller någon ändring i fördelningen av arbetsuppgifter mellan Forensiska institutet och polisens tekniska rotlar.

Utredningen förordar i första hand att Forensiska institutet inrättas som ett s.k. enrådighetsverk, med ett insynsråd där

representanter för bl.a. polisen bör ingå. I andra hand kan övervägas om den nya myndigheten i stället bör ges ledningsformen styrelse med fullt ansvar. Den nya myndigheten bör ledas av en generaldirektör, med en överdirektör som ställföreträdare. Generaldirektören och den övriga ledningen bör vara placerad i Linköping, där den största delen av verksamheten kommer att bedrivas. Hur myndigheten i övrigt skall organiseras bör närmare övervägas av en organisationskommitté.

Konsekvenser och ikraftträdande

Utredningens förslag innebär att verksamheten hos RMV och SKL förs samman till den nybildade myndigheten Forensiska institutet, och att driftansvaret för den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten förs från RMV till två sjukvårdshuvudmän. Båda dessa förändringar bör enligt utredningens bedömning vara att betrakta som övergång av verksamhet i enlighet med 6 b § första stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS). Bestämmelsens innebörd är att anställningsavtal automatiskt övergår från överlåtaren till förvärvaren.

Inrättandet av en gemensam forensisk myndighet kommer att innebära en rationaliserad administration och effektiviseringar såvitt avser andra myndighetsövergripande funktioner, som t.ex. kvalitetssystem. Dessutom bör man göra samordningsvinster i den operativa verksamheten, framför allt inom de rättsbiologiska och rättskemiska/droganalytiska verksamheterna. På sikt kan förväntas att den nya organisationen dessutom ger positiva effekter i form av en bättre utvecklad forensisk process, vilket kommer att leda till effektiviseringar inom hela den brottsutredande verksamheten. De vinster som görs i dessa avseenden kommer att göra att medel successivt kan omfördelas till den forensiska kärnverksamheten; främst det forensiska FoU-arbetet.

Utredningen anser att Forensiska institutet bör kunna inrättas den 1 juli 2007.